

Tijdens de herindeling van Venlo en Tegelen zorgde een visie op de nieuwe stad dat wederzijds 'wantrouwen' (opslokken kleine gemeente door grote buurgemeente) verdween

ontworpen die niet of onvoldoende toereikend is om met lokale partners de lokale vraagstukken het hoofd te bieden. De complexiteit van herindelings maakt in de praktijk dat het organisatie-ontwerp vaak van binnenuit plaatsvindt. Het wordt een interne aangelegenheid die zoveel tijd en energie vraagt dat de blik nauwelijks naar buiten kan worden gericht. Maatschappelijke instellingen, bedrijven en inwoners kunnen een dergelijke gang van zaken over het algemeen maar moeilijk accepteren, hetgeen derhalve eisen stelt aan de lokale bestuursstijl. Het inzetten op een adequate bestuursstijl maakt dat de negatieve overgangseffecten van deze complexe en niet te onderschatten ingreep zo beperkt mogelijk kunnen worden gemaakt.

Zowel de visie als de gewenste bestuursstijl bepaalt de uitgangspunten voor de nieuwe organisatie en faciliteert de keuze voor een bepaald organisatie-model (sectoren-, diensten-, concern-, regiemodel, gekantelde organisatie of tussenvormen). Pas als deze uitgangspunten helder zijn, kan een goede keuze worden gemaakt voor een passende organisatie voor de nieuwe gemeente. De maatschap-

pelijk opgaven (inhoud) bepalen dan namelijk de organisatievorm (structuur). De nieuwe organisatievorm moet immers ook passen bij de omvang van de nieuwe gemeente. Als een gemeente zo groot wordt dat er diverse kernen op grote afstand van het centrale gemeentehuis komen te liggen, moet worden nagedacht over bijvoorbeeld binnengemeentelijke decentralisatie, contact-functionarissen of kernteams.

Appels, peren, knollen en citroenen

Het debat over versterking van het lokale openbaar bestuur dient eindelijk eens een debat te worden dat een werkelijke bijdrage aan die versterking levert. Dit gaat niet zolang het debat zich voltrekt rond instrumenten en structuren. Zij worden doel op zich en zorgen ervoor dat nut en noodzaak op de achtergrond verdwijnen. In de plaats komt een emotioneel debat dat de openbare oordeelsvorming beïnvloedt. Juist deze openbare oordeelsvorming moet worden geordend, zonder dat dit direct hoeft te leiden tot het opleggen van het ene of andere normatieve model of gezichtspunt als hoogste maatstaf. Gedurende de oordeelsvorming dienen gewild of ongewild appels met peren te worden vergeleken en onderling te worden afgewogen, opdat inzichtelijk wordt waar het lokale openbaar bestuur het best mee is gediend en knollen van citroenen worden onderscheiden. Alleen op die manier kan het instrument herindelings met meerwaarde worden ingezet en wordt het kind niet met het badwater weggegooid. Alle betrokken partijen dienen daarbinnen dan wel hun verantwoordelijkheid te nemen.

SIGNALEMENTEN

Bodemsaneringen

Bodemsaneringen moeten sneller en goedkoper kunnen worden uitgevoerd. Dat staat in de wijziging van de Wet bodembescherming. Het voorstel bestaat uit drie belangrijke onderdelen. Allereerst worden de saneringsdoelstellingen aan te passen aan de functie van de bodem na de sanering. De tweede belangrijke aanpassing is het opnemen van een duidelijke saneringsplicht voor eigenaren en erfpachters van bedrijfstreinen. Het ministerie van VROM versprekt hiervoor onder bepaalde voorwaarden

subsidie. De regels daarvoor worden vastgelegd in een aparte subsidieregeling. Ten slotte krijgen de decentrale overheden meer mogelijkheden om hun saneringsprogramma's in te delen en te financieren.

Arbeidsdeelname ouderen

Werkgevers die een werknemer van 57,5 jaar of ouder ontslaan, moeten een eigen bijdrage aan de werkloosheidslasten betalen. Dat staat in het Wetsvoorstel werkgeversbijdrage oudere werknemers. De bijdragen van de werkgevers die oudere

werknemers ontslaan, vloeien naar de WW-fondsen. Dit leidt weer tot een verlaging van de algemene WW-premie voor werkgevers. Tegelijk met deze maatregel zullen uitkeringsgerechtigden van 57,5 jaar en ouder met reële kansen op de arbeidsmarkt weer verplicht worden te solliciteren. De werkgeversbijdrage is alleen van toepassing op oudere werknemers die worden ontslagen. Om te voorkomen dat oudere werknemers niet meer aan de slag komen, geldt de maatregel niet voor werknemers die na hun 50ste verjaardag in dienst komen.

COLUMN

Leo Klinkers

Dr. L.E.M. Klinkers is bestuurskundig adviseur

Draaien in meervoud

Zijn we voor enige tijd verlost van het gen 'maatschappijhervorming' uit de socialistische DNA-structuur, zitten we nu met de drift 'bestuurlijke vernieuwing' uit het D66 hormonencomplex. Gaan we van maatschappijhervormingsfetisjisme naar staats-hervormingszelotisme?

Ruim dertig jaar werken binnen het openbaar bestuur heeft mij geen antwoord geleverd op de vraag waarom Nederlandse socialisten vinden dat de maatschappij voortdurend *hervormd* moet worden. Ze doen alsof ze de democratie zelf hebben uitgevonden, maar intussen spitten ze arrogant, centralistisch, dirigistisch en collectivistisch de maatschappij voortdurend om alsof ze in een volkstuinje staan waar het er niet toe doet of er bonen of worteltjes

worden geplant. Hun (overigens slecht of half uitgevoerde of weer teruggedraaide) stelselwijzigingen zijn oorzaken van onze ernstigste maatschappelijke problemen. Maatschappijhervorming is hun streven, maatschappijhervorming is wat ze leveren.

Je mag niet experimenteren met de maatschappij. Daar komen ongelukken van.

Ze zeggen ook graag 'De sterkste schouders moeten de zwaarste lasten dragen'. Zonder ervoor te zorgen dat die sterke schouders dan ook sterk kunnen blijven. Socialisten eten, op weg met een stevig paard naar een nieuwe bestemming, liever één van de vier poten van dat paard op dan zich in te spannen om dat paard goed te voeren zodat het zijn last kan blijven dragen.

Het is goed voor Nederland, maar vooral ook voor de PvdA zelf, dat ze nu niet in de regering zit. Als Zalm redenen krijgt opnieuw te laten zien wat hij allemaal met stekkers kan en het nieuwe kabinet voortijdig laat vallen, hoop ik dat de PvdA geen poging doet de regeermacht te heroveren. IJdele hoop natuurlijk. Pas als Margreet de Boer en Gerard van Westerloo het 'nihil obstat' verlenen, is de PvdA weer rijp voor een regeringscoalitie. Maar het zal nog een heel karwei zijn voordat die fundamentele vernieuwing is bereikt. Daarvoor moeten de PvdA-burelen in het Rotterdamse en Amsterdamse stadhuis en aan het Haagse Binnenhof (bolwerken van 'de politiek van niet willen weten' en broeinen van 'soort zoekt soort') eerst worden schoongespoeld met een omlegging van respectievelijk de Maas, het IJ en de Hofvijver. Intussen maar hopen dat de aangekondigde bestuurlijke vernieuwing niet uitdraait op bestuurlijke vernieling. De voortekenen zijn verontrustend. Het besluit tot intrekking van de referendumwetgeving is tijdens de kabinetsformatie alweer

ingetrokken. Zulke draaien van 180 graden tonen aan hoe ziek we zijn. Inderdaad: draaien in meervoud. De referendumbabytweeling (correctief en burgemeestersreferendum) is geboren uit een 'politieke verkrachting' van de Eerste Kamer door de regering, met een vergeefse poging tot 'abortus' door Hans Wiegel. Daarna is die tweeling met grote tegenzin door andere partijen kunstmatig in leven gehouden, tijdens Balkenende I uit zijn lijden verlost, maar net voordat de laatste adem werd uitgeblazen weer aan het infuus gehangen om Balkenende II mogelijk te maken. Om dat kabinet te realiseren moesten veel politici zo snel draaien dat de noodzaak voor een windmolenpark voor de kust is komen te vervallen.

Gaan we dezelfde lijdensweg meemaken bij het vermengen van de evenredige vertegenwoordiging met een districtenstelsel, bij het invoeren van een gekozen burgemeester en een gekozen minister-president? Systeemvreemde organen die net als de nationale ombudsman nooit zullen hechten? Kan dat goed gaan terwijl provincies en gemeenten nu al – zo vlak na de introductie – hoorndol worden door de systeemgreep van het dualisme?

Dualisme betekent: de volksvertegenwoordiging bepaalt de politieke agenda. Dat is nooit gelukt in de Tweede Kamer en gaat ook mislukken bij de lagere overheden. Waarom? Omdat óók gemeenteraden en provinciale staten niet in staat zullen zijn zich boven het bestuursakkoord – de politieke agenda van het dagelijkse bestuur – te verheffen. Ook zij zullen zich niet als volksvertegenwoordigers gaan gedragen. Want dat kunnen ze niet en ze nemen niet de tijd om dat te leren. Ook zij zullen zich wederom in specialismen opdelen, zich opnieuw laten overspoelen met papier en opnieuw gaan meebesturen. Nu ze bovendien beschikken over een eigen, weliswaar nog klein maar onvermijdelijk groeiend, ambtelijk apparaat zal het machtsdenken, de competitie met het dagelijks bestuur en met de administratie alleen maar groter worden. Gevolg: nog meer naar binnen gericht papierwerk, nog langere procedures, nog meer burn-outs, nog meer verambtelijking van de politiek, nog meer onuitvoerbaarheid, nog meer afstand van het volk, nog meer weerzin tegen de politiek. Alleen als de staatsorganisatie zelf oorzaak van maatschappelijke problemen is, zoals eertijds in België, kan staatsvorming succesvol zijn.

Je mag niet experimenteren met de staat, ook daar komen ongelukken van.